

справи визнаються відповідний орган місцевого самоврядування, центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого належить діяльність боржника, а при банкрутстві особливо небезпечних підприємств – державні органи з питань надзвичайних ситуацій, охорони навколишнього середовища, геології і використання надр, ядерної безпеки.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що положення процедури визнання неспроможності окремих категорій підприємств значно поліпшилася з внесенням змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Проте в теорії є низка не вирішених питань, які вимагають подальшого дослідження основ формування системи банкрутства та розробки основних напрямів виходу з нього.

Література

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: від 30 червня 1999 р., № 784 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.

2. Закон України «Про банки та банківську діяльність»: від 07.12.2000 р., № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-11>.

УДК 336

Пелих М.О., Божко М.В.,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
студенти*

Пісоцький А.А.,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
к.е.н., доцент*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах наука та інновації характеризують економічний розвиток країни. На сьогоднішній день в Україні актуальне питання щодо пожвавлення економічного зростання, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання та їхньої продукції на світовому ринку. Це можливо завдяки запровадженню сучасних технологій, активізації інноваційної діяльності на всіх рівнях економічної системи. В результаті цього розвиток господарських відносин у сучасних економічних умовах потребує від промислових підприємств суттєвої зміни кількісних та якісних параметрів діяльності. Інноваційність підприємства – одна з головних конкурентних переваг, оскільки забезпечує своєчасний захист бізнесу від назріваючих загроз з боку зовнішнього середовища через систему випереджального та неперервного пошуку нових можливостей виживання і розвитку. Інновації підвищують доходи підприємства, прискорюють зростання його економічних показників, є основою для створення конкурентної переваги, залучають інвесторів і споживачів

Актуальним є пошук принципово нових каналів фінансування інноваційної діяльності, що набуває особливої гостроти і значущості сьогодні, коли постають проблеми обмеженості бюджетних коштів, нестачі власних фінансових ресурсів підприємств усіх форм власності для оновлення матеріальної бази, зростання виробництва, підвищення ділової активності та конкурентоспроможності. Як наслідок,

постають питання оптимізації інструментів визначення форм та способів фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

Інновація – це нововведення в галузі техніки, технології, організації праці або управління, засноване на використанні досягнень науки і передового досвіду. Інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав реалізацію у вигляді:

- нового або удосконаленого продукту, реалізованого на ринку;
- нового або удосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності [4].

Інноваційна діяльність здійснюється з метою впровадження досягнень науки й техніки у виробництво та соціальну сферу і є однією з форм інвестування. Вона спрямована на комерціалізацію накопичених знань, технологій та обладнання. Результатом інноваційної діяльності є нові або додаткові товари, послуги або товари, послуги з новими якістьми, тобто інновації [5].

Отже, це вкладення інвестиційного капіталу у наукові розробки, проекти, експериментальні дослідження, які ведуть до кількісних та якісних покращень виробничої діяльності.

Інноваційна діяльність промислових підприємств сприяє інтенсивному розвитку економіки, забезпечує прискорення впровадження у виробництво останніх досягнень науково-технічного прогресу. При цьому важливою умовою ефективної реалізації інноваційних процесів є відповідне фінансове забезпечення усіх етапів інноваційної діяльності. Таке забезпечення розуміють як систему економічних взаємовідносин з приводу пошуку, залучення і результативного використання фінансових ресурсів при здійсненні інноваційної діяльності [8].

В Україні правові та економічні умови фінансування інноваційної діяльності представлено Законом України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р., згідно з яким джерелами фінансування інноваційної діяльності є:

- кошти Державного бюджету України;
- кошти місцевих бюджетів;
- власні кошти спеціалізованих державних і комунальних фінансово-кредитних установ;
- власні або взяті у борг кошти суб'єктів інноваційної діяльності;
- кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;
- інші джерела, не заборонені законодавством України [1].

Відповідно до значення глобального індексу інновацій Україна в 2017 році займає 50 місце з 127 країн світу, що є кращим результатом за останні роки (у 2016 р. – 56 місце, у 2015 р. – 64 місце, у 2014 р. – 63 місце) [2]. За даними Державної служби статистики України у 2016 році частка підприємств, які займались інноваційною діяльністю, залишається дуже незначною – 18,9% (збільшення з попереднім роком становило 1,54%), але загальна сума витрат на інновації зросла на 68,17% та становила 23229,5 млн грн. Пріоритетним напрямком інноваційних витрат залишається придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 85,36%, частка досліджень та розробок складає 10,58%, придбання інших зовнішніх знань – 0,28%, а інших витрат – 3,78% [7]. Питома вага загального обсягу витрат на фінансування інноваційної діяльності у ВВП становила 0,97% (для порівняння у 2015 р. – 0,69%) Практично єдиним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні остаються власні кошти, питома вага яких зменшилася у порівнянні з попереднім роком на 2,35% в загальному обсязі всіх джерел і склала 94,86%, частка фінансування за рахунок державного бюджету збільшилася до 0,77% (зростання на 0,37%). Практично нульова вага фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних інвестицій (у 2015 р. – 0,4%) ще більше зменшилась як в абсолютному, так і відносному визначенні та склала

у 2016 році тільки 0,1% (23,4 млн грн), відповідно, частка інших джерел фінансування становила 4,27% (у 2015 р. – 1,99%) [7].

Таким чином, основними проблемами фінансування інноваційного розвитку підприємств України є: низькі обсяги витрат підприємств на інноваційну діяльність; концентрація витрат підприємств на інновації напрямку придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; низька частка витрат підприємств на внутрішні та зовнішні науководослідні роботи; нестача власних коштів та брак фінансової підтримки 16 інноваційної діяльності підприємств з боку держави; відсутність довгострокового кредитування інноваційної діяльності підприємств з боку банківського сектора; підвищений ризик будь-яких форм інвестування.

Вирішення названих проблем неможливе без активної участі держави. Державне фінансування інновацій здійснюється в таких формах – фінансова підтримка високоефективних інноваційноінвестиційних проєктів, фінансування цільових програм, фінансування проєктів у рамках державних зовнішніх позик. Фінансова підтримка державою інноваційної діяльності має здійснюватися за такими напрямками:

1. Держава, використовуючи непрямі механізми підтримки інноваційної сфери, має забезпечити приплив приватних інвестицій у цю сферу. Йдеться, зокрема, про стимулювання інвесторів, що вкладають кошти в наукомістке високотехнологічне виробництво, про підтримку організацій різних форм власності в період освоєння ними інновацій шляхом надання кредитів і державних гарантій.

2. Особливу увагу слід приділити формуванню раціональної податкової політики, яка передбачає відповідні пільги і преференції, які надаються підприємствам, що створюють та впроваджують нову техніку і технології [6].

Разом з тим, вирішення окреслених завдань залежить від різних чинників, що мають істотне значення для прийняття рішень щодо фінансування інноваційної діяльності (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Залежність завдань фінансового забезпечення інвестиційної діяльності від впливу чинників

Завдання фінансового забезпечення інноваційної діяльності	Чинники впливу
Визначення оптимальної структури капіталу	Рентабельність власного капіталу Податкове навантаження Рівень фінансових витрат Інфляція Розмір позикового капіталу Розмір власного капіталу
Формування оптимального графіка потреби у фінансових ресурсах	Структура капіталу підприємства Період реалізації проєкту Фінансові витрати Період окупності проєкту Період завершення будівництва за проєктом і початку випуску продукції Розмір капіталу підприємства Заборгованість за кредитами Амортизація
Формування оптимального портфеля джерел фінансового забезпечення	Розмір позикового капіталу Різноманітність форм залучених ресурсів Фінансові витрати Бюджетні трансферти Спосіб сплати відсотків за кредит Податкове навантаження Розмір кредиту Умови сплати процентів Наявність забезпечення

Одним з ефективних економічних інструментів фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств є моделювання оптимального вибору фінансового забезпечення з урахуванням визначення оптимальної структури капіталу підприємства, побудови оптимального графіка фінансування нових технологій і формування портфеля джерел фінансового забезпечення інновацій.

Отже, особливе значення для активізації інноваційної діяльності набуває проблема державного впливу на фінансове забезпечення підприємств інноваційної сфери. Головним завданням інноваційної політики стає реструктуризація системи пріоритетів інноваційного розвитку зі зменшенням їхньої кількості та збереженням тих, в яких Україна має суттєве наукове надбання і перспективи. Оскільки базові проекти є важливим стимулом для прориву країни у технологічних напрямках, потрібно збільшувати фінансування першопочаткових наукових досліджень, які забезпечать інтелектуальний розвиток країни. Необхідно здійснити розробку та запровадження комплексної системи інноваційної діяльності, його фінансової підтримки, зокрема стосовно механізмів зниження відсоткової ставки кредитів і стимулювання банків до кредитування новітніх проектів. Втілення названих заходів підтримуватиме функціонування наукових та науково-дослідних підприємств, які займаються впровадженням інноваційних технологій; заохочуватиме збільшення іноземних інвестицій у науково-дослідні установи та інші науково-орієнтовані галузі. Разом з цим політика підтримки наукової та інноваційної діяльності сприятиме динамічному розвитку економіки країни та буде першоосновою для підвищення рівня життя населення.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Global innovation index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator> ;
3. Башкатова С. В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання за рахунок власних фінансових ресурсів / С. В. Башкатова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. – Серія : Економічні науки. – 2013. – № 15. – С. 210–215.;
4. Денисенко М. П. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні / М. П. Денисенко, Я. В. Риженко // Проблеми науки. – 2014. – № 6. – С. 10–16. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств ;
5. Інноваційна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C;
6. Костецький В. В. Концептуальні засади фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств / В. В. Костецький, А. М. Бутов // Наука й економіка. – 2015. – Вип. 4 (24). – С. 20–26;
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.;
8. Шляхи удосконалення фінансового забезпечення розвитку промисловості / Н. В. Шемякіна // [Проблеми економіки](#). - 2013. - № 3. - С. 178-183. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2013_3_25